ARTVİN

08

Yüzölçümü: 7.436 km2
Nüfus: 228.997
İlçeler: Ardanuç, Arhavi, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli.

Köy sayısı: 304
Doktor sayısı: 55
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 8.6
Okur-yazar oranı: % 65
Otomatik telefon kodu: 0-581

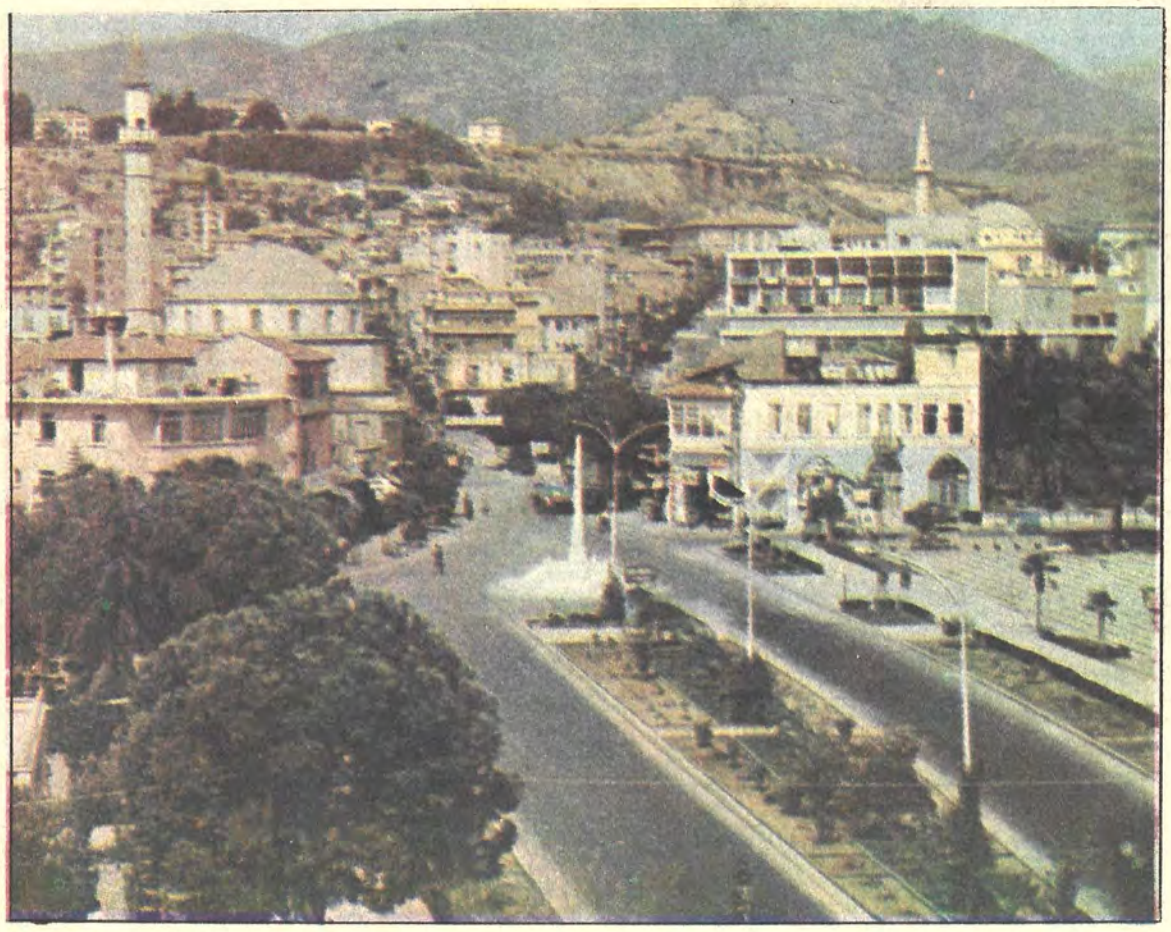

Bakım isteyen ortanca çiçeği ormanlar içinde kendiliğinden yetişir

Yeşilin her tonunu sinesinde toplayan ilimiz...

SARP kayalıkları, göz alıcı ormanları, buz gibi suları, mesire yerleri, akarsuları ile Artvin, Karadeniz'in doğusunda yer alan bir yurt köşemizdir.

İspanya'nın dünyaca ünlü boğa güreşlerine nazire yapan Artvin ilimizde, her haziran ayında geleneksel **"boğa güreşleri"** düzenlenmektedir. Yöre halkının büyük ilgisini çeken boğa güreşleri, her yıl Kafkasör mesiresine bir festival havası ve canlılık getirmektedir.

Borçka ilçesi küçük dereleri ve göllerinde zengin alabalık yataklarına sahiptir. Ayrıca ilçenin asırlık ormanları bir doğa harikası olarak gözler önünde uzanmaktadır.

Hopa ise yeşilin tüm tonlarının en güzeli ile sergilendiği şirin bir ilçemizdir. Doğu Karadeniz bölgesinin en çok yağış alan yöresi Hopa, bu özelliğinden dolayı denizinden gölüne dek hep yeşillere bürünmüştür. Bakım isteyen bir çiçek olarak tanınan ortanca, Hopa'nın fındık bahçelerinde, kızılağaç ormanlarında kendiliğinden yetişir.

Artvin'in Şavşat ilçesi sınırlarında kalan göllerinde balıklar suyun üstünde dansederler. Bu görünümü ile yunus balıklarını hatırlatan alabalıklar, yerli ve yabancı turistlerin hayranlığını kazanmaktadır.

Artvin'in 2500 metre yüksekliktеki Altıparmak dağları dünyanın hiçbir yerinde rastlanmayacak özelliklere sahiptir. Yılın 12 ayında da buzları erimeyen dağların doruğundan çıkan kaynak suyu, yöreye ancak bir ressamın tualinden çıkabilecek güzellikte görüntüler katmaktadır. Altıparmak dağlarının bir başka özelliği ise sahil tarafından gelen bulutların gözle izlenecek şekilde zirve ile çarpışması ve yağmura ardından da buz taneciklerine dönüşmesidir.

Sayısız şifalı kaplıcalara sahip olan Artvin ilimiz, geçmişin kültür ve uygarlık seviyesini anlatan pek çok tarihî eseri barındırmaktadır.

İklimi

Artvin ve çevresinde tipik bir Doğu Karadeniz iklimi egemendir. Yazları serin, kışları ılık ve hemen her mevsim yağışlıdır. Ancak kıyılardan iç kısımlara doğru gidildikçe, iklim tipinde bölgesel değişiklikler görülmekle beraber, genellikle yazlar sıcak ve kışlar ılık geçer. 1981 yılında yapılan rasatlara göre en düşük sıcaklık nisan ayında -4°, en yüksek sıcaklık temmuz ayında 42° olarak saptanmıştır.

Adı nereden geliyor

Artvin adının nereden geldiği kesinlikle bilinmemekle beraber çevrede pek yaygın olan inanışa göre Artvin adı, bu kenti kuran Türk İskit beyinin ismidir. Kentin 3000 yıllık tarihi boyunca adı hep Artvin olarak geçmektedir. Kenti kuran İskit Türklerinden sonra buralara egemen olarak tüm milletler kente Artvin demişler ve bu adla anmışlardır.

Nasıl Gidilir

Artvin'e ulaşım kara ve deniz yolları ile sağlanmaktadır. Artvin karayolları ile Erzurum ve Rize illerine her mevsimde bağlantı halindedir. Kars ile bağlantısı üç yoldan sağlanmaktadır.

Artvin'in diğer illerle olan deniz yolu ulaşımında Hopa Limanı önemli rol oynar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 59 Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950

Milletvekilleri genel seçimleri
katılma oranı: % 82.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	23.785	42.1
DP	30.691	54.4
MP	1.956	3.4

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 85.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	23.871	37.2
DP	39.662	61.7
Bağımsız	3.604	1.1

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 72.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	25.963	40.0
CMP	370	0.6
DP	31.180	49.7
HP	6.104	9.8

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 75.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	30.197	45.8
CHP	29.158	44.2
CKMP	6.563	10.0

19 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 65.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	36.983	60.8
CHP	23.375	38.5
Bağımsız	429	0.7

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 62.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	30.104	48.9
CHP	15.715	26.1
CGP	6.318	10.5
MP	1.107	1.8
TİP	1.021	1.7
Bağımsız	6.044	10.0

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 64.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	23.583	37.6
CHP	26.800	42.7
CGP	3.821	6.1
DP	3.543	5.6
MSP	3.080	5.0
TBP	6	0.0

14 Ekim 1977

Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: % 72.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	39.021	45.8
CHP	37.841	44.4
DP	1.286	1.5
MHP	1.969	2.3
MSP	4.912	5.8
Bağımsız	156	0.2

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961	
Kabul	Red
% 78	% 12
Yıl: 1982	
% 94.6	% 5.4

Sağlık Hizmetleri

Artivin ilinde toplam olarak bir Devlet Hastanesi, bir Verem Savaş Dispanseri, altı Sağlık Merkezi, 29 Sağlık ocağı, 15 Sağlık evi ve bir Sıtma Erdikasyon Bölge Başkanlığı bulunmaktadır. Bütün bu sağlık kuruluşlarında çalışan personel ise şöyle dağılmaktadır. sekiz tane uzman doktor, 31 tane pratisyen doktor, altı tane diş hekimi, beş tane eczacı, 16 tane sağlık memuru, 12 tane teknisyen-laborant, 43 tane hemşire, 28 tane hemşire yardımcısı, 168 tane ebe, 46 tane büro memuru, 31 tane şoför, 50 tane hastabakıcı, ve 63 tane de yardımcı hizmetler personeli olarak toplam 508 kişidir.

ARTVİN VALİSİ: H. AYHAN ERGİN

«Doğa cenneti Artvin'de turizm ve halıcılığa önem vermeliyiz»

GÜZEL yurdumuzun serhat kenti Artvin'e ve saygıdeğer Artvinlilere hizmet etmekten engin onur ve kıvanç duyduğumu belirterek satırlarıma başlamak isterim.

Artvin, yurdumuzun kuzeydoğusunda 7436 kilometrekarelik bir alan üzerine kurulmuş, gerçek bir doğa cennetidir. Değişik doğa ve iklim özelliklerinin bir sonucu olarak kentin kurulduğu bölgedeki görüntülere, dünyanın bir başka yöresinde rastlamak mümkün değildir.

19 Haziran 1981 tarihinden bu yana valiliğini yaptığım Artvin'in, genellikle doğal ve coğrafi yapısından kaynaklanan altyapı sorunları başta olmak üzere birçok sorunlarımız vardır.

12 Eylül öncesi önemli bir rahatsızlık geçiren cennet vatanımın bu güzel köşesinde, 12 Eylül harekâtıyla bıçakla kesilir gibi kesilen olayların ortadan kalkmasıyla gözle görülür, elle tutulur biçimde kurulan devletin otoritesiyle birlikte, tüm sorunlarımızı gerçekçi, objektif, tarafsız ve yasal yaklaşımlarla ele alarak, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda da etkinlikler yaratmak için yoğun bir çalışma dönemine girdik.

İlimizin gerek doğal ve topoğrafik yapısının yarattığı zorluklar, gerekse geçmiş yılların ihmali altyapı sorunlarımızı temel ve en önemli sorun haline getirmiştir.

Köy yollarımızın yapım oranı yüzde 40 dolayındadır. Büyük kısmı kayalık, kalan yol şebekesinin yapımını elimizdeki kıt makine parkı ve olanaklarla gerçekleştirmeye çalışırken, Artvin'in köy yollarının yapımında pilot bölge olarak kabul edilmesini Sayın Köyişleri ve Kooperatifler Bakanımıza arzetmiş bulunuyorum. İlimiz gerçekten karayolları açısından hizmet almamış illerimizden biridir.

Hopa limanı, transit taşımacılığa eksik altyapı hizmetleriyle açılmış olmasına rağmen, Hopa-Artvin-Erzurum yolu transit taşımacılık açısından büyük önem arzetmektedir.

Karadeniz'in öteki limanlarından yük alan transit taşımacılığın önemli bir kısmının Hopa-Artvin-Erzurum yolunu tercih etmesi de bu yolun altyapı ve trafik hizmetleri açısından önemini büyük ölçüde artırmıştır.

Bu yolda trafiği etkin biçimde denetlemek amacıyla yolun en önemli bölümü olan Cankurtaran'a bir trafik istasyonu kurulmuştur.

Geçiş zorlukları yaratan Cankurtaran Bölgesi'ndeki 18 km'lik yolu, 1250 metrelik bir tünelle geçmek için çalışmalara başlanmış, hazırlanan proje ilgili makamlara arzedilerek fizibilite aşamasına gelinmiştir. İlin ekonomik, sosyal ve kültürel yoldan kalkınmasına önemli katkılarda bulunacağına inandığımız Cankurtaran tünelinin kısa sürede gerçekleşmesi için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bölgemiz yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla doludur. Damar ve Çakmakkaya bölgesinde 50-60 milyon ton olarak tahmin edilen ham bakır cevheri bulunmaktadır. Yüzde 99.5 hissesi Hazine'ye ait olan Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. tarafından çıkarılan cevher, bakıra dönüştürülmektedir. Montajı devam etmekte olan Etibank Göktaş Bakır İşletmesi Sülfirikasit Fabrikası'nın çalışmaları da hızla sürmektedir.

Teknik adamlarca ilimiz hudutları içinde ana yatağı ve kolları ile derin vadiler açarak geçen Çoruh ırmağı üzerinde yapılması düşünülen irili ufaklı 15 barajın, yaklaşık 13 milyar kilovat/saat elektrik enerjisi üretebileceği belirtilmektedir. Projenin etüt, karar ve gerçekleşme aşamalarına gelmesi için etkin bir çalışma sürdürüyoruz.

İlimizin en önemli sorunlarından başta geleni işsizlik sorunudur. İlimizde okuma-yazma oranı yüzde 90'ın üzerindedir. 10 bin dolayında lise mezunu genç kahve köşelerinde oturmaktadır. Gerek bu soruna çözüm bulmak, gerekse ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla iki önemli konuda çalışma yapıyoruz.

Birincisi, sayıları 3000 dolayında olan yurt dışındaki işçilerimizin tasarruflarının katkısıyla, bir anonim şirket kurup yöre imkânlarını değerlendirmek istiyoruz. Bu konuda yurt dışında ve yurt içindeki Artvinli hemşehrilerimle temas halindeyiz. Çok olumlu cevaplar almış bulunuyoruz. Ayrıca Almanya'da çalışan Artvinlilerin kurduğu Artaş A.Ş. ile temasa geçilip yılda 1 milyon ton kapasiteli bir fabrikanın kurulması çalışmalarına başlanmıştır.

Bu konudaki ikinci girişimimiz de yörede özellikle dışsatıma yönelik halıcılığı geliştirmek olmuştur. Bu konuda pilot bölge olarak Yusufeli ilçesi seçilmiş ve 60 tezgâh, 150 öğrenci ve 12 öğretici olmak üzere 20 milyonluk bir yatırıma girişilmiştir. Bu konuda bütün hazırlıklar tamamlanmış kursa aralık ayında başlanılması planlanmıştır. Bu ilde başarılı olursak çalışmalarımızı süratle öteki illerimize de kaydıracağız.

Kentimize turist çekebilmek için Kafkasör bölgesinde bir tatil köyü projesi yapım çalışmalarına da başlamış bulunuyoruz.

Bir bölümünü kısaca özetlemeye çalıştığım çalışmalarımızda hizmeti kesinkes tarafsız olarak götürme çabasındayız. İnancım odur ki bütün bu girişimlerimizi sevgili Artvinlilerle birlikte omuz omuza başaracağız...

ARTVİN BELEDİYE BAŞKANI: RIZA YILMAZ

«YOL YAPIM ÇALIŞMALARINA HIZ VERDİK»

İLİMİZ merkez belediyesi, kentin doğal yapısından kaynaklanan altyapı çalışmalarının çok pahalı oluşu nedeniyle büyük malî olanaksızlıklar içindedir. Belediyemizle ilgili başlanmış projelerin devam edilebilmesi için ilgili makamlar nezdindeki çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

İlimiz 1981 yılı içinde **"Kalkınmada öncelikli Yöreler"** arasından çıkarılmıştır. Ekonomik yönden geri kalmış bölgemizde yatırımları hızlandırmak, teşvik etmek ve teknik eleman ihtiyacını karşılamak açısından önemli zorluklar yaratan bu kararın değiştirilerek ilimizin kalkınmada öncelikli yöreler arasına yeniden alınması gerekir. Bu konuda valiliğimiz etkin bir çalışma sürdürmektedir.

Artvin Belediyesi 1921 yılında kurulmuştur. 1946 yılında 32 kişinin çalıştığı belediyemizde bugün 97 kişi çalışmaktadır. Yine 1946 yılında 14 bin 851 lira olan bütçemiz 1982 yılında 12 milyon 718 bin 802 liraya çıkmıştır.

Artvin Belediyesi'ne ait yolların yapımında da büyük aşamalar kaydedilmiştir. Doğal koşulların zorluğuna karşın bunun gerçekleşmesi küçümsenecek bir başarı değildir. 1946 yılında 200 metresi asfalt, 5 kilometresi adi kaldırım 5 km'si de şose 2 km'si ham yol olan olan yollarımız 1982 yılında 600 metre asfalt, 10 km. adi kaldırım ve 5 km. de ham yol olmak üzere artmıştır. Atatürk Anıtı'nın bulunduğu Cumhuriyet Meydanı ve çevresine resmî daireler yerleşmiş durumdadır.

Artvinlilere Merkez Belediye Başkanı olarak en iyi hizmeti verebilmek için, valiliğimizin de büyük desteğiyle yoğun çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Protokol

1. Artvin Valisi..... H.Ayhan ERGİN
2. Hudut Alayı Komutanı ve Sıkıyönetim K.Yrd..... **Kur.Alb. Atilla BAŞARAN**
3. İl Jandarma Alay Komutanı **J.Alb. Yüksel SÖNMEZ**
4. C.Savcısı..... **Olcay SEÇKİN**
5. Emniyet Müdürü..... **Şükrü YETİMOĞLU**
6. Belediye Başkanı..... **Rıza YILMAZ**
7. Özel İdare Müdürü..... **Mehmet HASTÜRK**
8. Defterdar..... **Şevket AÇIL**
9. Millî Eğitim Müdürü..... **Sefer SİNMEZ**
10. Müftü..... **Nuri GÜNEŞ**

Vergi Rekortmenleri

Artvin ilinde 1981 yılı içinde vergi rekortmenliğini toptan bakkaliye ve taahhüt işleriyle uğraşan **Osman Altıntaş** elde etti. **Altındaş'ın** ödediği vergi 2 milyon 822 bin 559 TL.- Altıntaş, 1 milyon 234 bin 675 lira ile nakliyeci ve tekel bayi **Nizamettin Demiröz,** 853 bin 179 TL.- ve 843 bin 346 lira ile petrol bayiliği yapan **Hilmi** ve **Hikmettin Kurt** kardeşler, 703 bin 60 lira ile İpragaz Bayii **Ayhan Özer** izlediler.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

ARTVİN ilinde, Merkez ilçe dışında fazla nüfuslu yerleşim yeri yoktur. Merkez ilçe dahil bütün ilçeler kasaba karakteri taşımaktadırlar.

Artvin ilinde merkez ilçe dahil yedi ilçe, 14 bucak ve 302 köy bulunmaktadır. Kentin ilçeleri ve özellikleri şöyledir:

ARHAVİ

Denizden yüksekliği 10 m. Artvin merkezine olan uzaklığı ise 79 km.'dir. 1980 yılı sayımına göre nüfusu bucak ve köyler dahil 17 bin 772 kişidir. Artvin'in Hopa'dan sonra deniz kıyısındaki ikinci ilçesidir.

HOPA

Artvin'in deniz kıyısında kurulan ikinci ilçesidir. İlçede büyük liman bulunuşu, Trabzon ve Samsun limanlarını İran'a bağlayan ikinci transit yolun da buradan geçmesi ilçeye özellikle son yıllarda büyük bir canlılık getirmiştir. Denizden yüksekliği 10 m. olan ilçenin il merkezine olan uzaklığı da 67 km.'dir.

ARDANUÇ

Denizden 740 m. yükseklikte, Artvin merkezine 42 km. uzaklıktadır. Artvin-Kars sınırında kurulmuştur. Bucak ve köyler dahil nüfusu 21 bin 945 kişidir.

BORÇKA

Artvin merkezinin kuzeyinde SSCB sınırındadır. Bucak ve köyler dahil ilçede 43 bin 601 kişi yaşar. Denizden yüksekliği 125 m. İl merkezine olan uzaklığı 31 km.'dir.

ŞAVŞAT

Artvin'in Kars sınırındaki ilçelerinden biridir. Bucak ve köyler dahil nüfusu 45 bin 179 kişidir. Denizden yüksekliği 1.100 metre olup ile olan uzaklığı 72 km.'dir.

YUSUFELİ

Artvin'in güneyinde Erzurum sınırındadır. Bucak ve köyler dahil nüfusu 41 bin 110 kişidir. Denizden yüksekliği 560 m., ile olan uzaklığı 85 km.'dir.

EĞİTİM

ARTVİN ili yurdumuzun öteki kentleriyle kıyaslandığında okur-yazar oranı en yüksek düzeyde olan illerimizden biridir. Okur-yazar oranı il genelinde yüzde 90.8'lik bir orana ulaşırken, Şavşat ilçesinde yüzde 95, Arhavi ilçesinde de yüzde 96.1 gibi yüksek oranlara çıkmaktadır. Yetkililer, okuma-yazma oranındaki bu yüksekliği ilin kurulduğu alanın tarıma elverişsiz olmasına, ticarî iş olanağının yetersiz olmasına bağlamakta, Artvinlilerin kısa yoldan meslek sahibi olmayı yeğlediklerini belirtmektedirler.

Artvin ili merkezinde ve köylerinde toplam 509 ilkokul bulunmaktadır. 1262 öğretmenin görev yaptığı bu ilkokullarda toplam 30 bin 214 öğrenci öğrenim yapmaktadır. Ayrıca Artvin ilindeki 10 ana sınıfında 15 öğretmen görev yaparken 297 öğrenci de ilköğrenime hazırlanmaktadır.

Artvin ili genelindeki orta öğrenim kurumu sayısı ise 60'tır. Bu okullarda 878 öğretmen görev yapmakta, 12 bin 817 öğrenci öğrenim görmektedir.

Bu öğretim kurumlarının yanı sıra Artvin merkezinde 250 çocuk kapasiteli, korunmaya muhtaç çocukları barındıran Yetiştirme Yurdu bulunmaktadır. Yurtta halen 7-18 yaşları arasında 126 çocuk barındırılmakta, bunlardan 32'si ilk, 30'u ortaokul, 17'si lise, 8'i Endüstri Meslek Lisesi, 4'ü Ticaret Lisesi, 6'sı İmam Hatip Lisesi, 2'si yüksek öğrenim yapmaktadır.

Hazırlayan: UZMAN SAĞLIK

ARTVİN'İN «HORON» VE BAR OYUNLARI ÜNLÜDÜR...

ARTVİN ve yöresinde oldukça zengin folklor ürünleri bulunur. Manileri, türküleri, atasözleri, efsanesi, oyunu, giysisi, gelenek ve görenekleriyle bu zenginlik günümüze kadar yaşatılabilmiştir.

Anadolu'nun çoğu yerinde bilinen ancak bugün etkinliğini büyük ölçüde yitiren İmece'ye Artvin ve yöresinde rastlamak mümkündür.

Sevgi, saygı, hak ve hukuk gözeten bir gelenek olması açısından İmece'nin toplumlara yararı büyük olmuştur.

Artvin yöresinde bir kimse işini kendi başına yapamayacak ise, konu komşusuna haber vermek suretiyle yardım ister. Bu iş bir ev yapımı veya tarlada hasat toplama işi olabilir. Komşu hakkı gözetildiği için yardıma davet edilen komşu elinde ne iş varsa onu bırakıp komşusunun yardımına gider.

Hasat toplamalarda kadın ve erkek karışık olarak tarlada çalışmazlar. Tarla sahibi kendi olanaklarına göre koyun veya keçi keser, yemek hazırlar. Yemek molası arasında erkekler "Horon" oynarlar. Kadınlar oynamaz sadece türkü söyler.

OYUNLAR

Artvin yöresinde oyunlar da Erzurum, Kafkas ve Karadeniz oyunlarının etkileri görülür. Oyunlar kız ve erkek karışımı şeklinde oynanır. Bu yörede oynanan oyun türleri, "Horon" ve "Bar" şeklinde adlandırılır.

"Atabarı", "Cilveloy", "Coşkun Çoruh", "Düz Horon", "Üç ayak", "Daldalan", "Cezair", "Akçit", "Atom," "Uzundere barı", "Tarama", "Kobak" adlı oyunlar yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

GİYSİLER

Kadınlar: Başa tepesi düz fes, bunun üzerine renkli yazma, en üstü beyaz uzun bir örtü, "Leçek" örterler. Fesin alt tarafına genç kadınlar mahmudiye denen para takarlar. Bazı kesimlerde fes kullanılmaz.

Fistan, şalvarın üzerine giyilen omuzdan dizaltına kadar inen entaridir. Üçetek daha çok dağ köylerinde fistanın üzerine giyilir. Bele kuşak sarılır. Ayrıca peştemal vardır. Belde gümüş bir kemer vardır. Şalvar "Dizlik" topuklara kadan iner. Oldukça geniş kalın ipeklilerden ya da ince dokuma kumaşlardan yapılır. Çorap yündür. Beyaz renk üzerine işlemeler vardır. Ayaklarda hayvan derisinden yapılan "Çapula" veya "Yemeni" denilen ayakkabılar vardır.

Erkekler: Başa çeşitli biçimde bağlanan, bugün giyilmekte olan kaşkol görevini üstlenen bir nevi başlıktır. Siyah renkli kenarları sırma işlemelidir. buna "Kabalak" denilir. Gömlek uzun kollu, hâkim yakalı, genellikle beyaz renktedir. Çoka-Cepken, cepleri fişeklikli, yakasız, beli iple sarılı, sırma işlemeli bir cekettir. Kol uçları sırma işlemelidir. Şal, beli uçkurlu, büzmeli, arka tarafı geniş ve büzgülü bacak kısımları dar ve yan dikişleri sırmalı bir nevi pantalondur. Çizme siyahtır, ve dizlere kadar çıkar. Sako, kışın mevcut elbiselerin üstüne giyilir. Palto görevini yapar. Kemer kalın meşindendir. Süslemeleri vardır. Kılıç ve kama gibi silahlar bu kemere tutturulur. Çorap işlemeli ve yündür. Ayağa çarık giyilir. Ayrıca ayaklarda siyah tozluklar vardır.

TULUM

Yöreye özgü bir halk çalgısıdır. Kuzu, koyun ve oğlak derisinin parçalanmadan elde edilmesinden yapılır. Önce arka ayakları dipten kesilir. Koltuk altına alınarak sıkıştırılmak suretiyle çalınır. Bazı tulumlarda iki düdük bulunur. Biri "dem" tutar diğeri ise melodiyi çalar. Türkiye'de Trakya, Bergama, Balıkesir, dolaylarında da tulumun çalındığı görülmektedir.

FİNCAN FALI

Uzun kış gecelerinde masallar anlatılır, türküler söylenir. Herkesin ayrı ayrı falına bakılır. Fal bakma işlemi eğlenceli bir şekilde sürer gider...

Fal açmak için önce fincana saf su konur. Boyları farklı iki dikiş iğnesi alınır. Kısa olanı "Kız", uzun olanı "Erkek" olarak temsil edilir. Uçlarısu altında kalmak üzere baş taraflarına birer pamuk geçirilir. Falın çabuk olması için maniler söylenir. İğnelerin hareketleri dikkatle takip edilir. Küçük iğne öne doğru hareket ederse, "kız" erkekten kaçıyor diye ikisi birbirine yaklaşıyor ise hasret gideriyorlar. Küçük iğne yerinden kıpırdamıyorsa, kız kararsız, iki iğnenin pamuğu fazla un alıp fincan dibine batarsa, kavuşmadan bir ölümün geleceği şeklinde yorumlanır.

BATIL İNANIŞLAR

— Evlenmelerde dinî törenler gizli yapılır. Tören sırasında yeni bir kilidin kilitlenmesi erkeğin cinsi kudretinin bağlanacağı anlamına gelir.

— Hayvanlar sancılandığında, annenin ilk çocuğu hayvanın yanına getirilir "Ben annemin ilkiyim, dağda gelen tilkiyim" dedirtip hayvanın göğsüne çocuğu tos vururlar. Bununla hayvanın sancılarının dineceğine inanılır...

— Dinî bayramlar çok az olarak cuma gününe rastlar. Eğer dinî bayram cuma gününe rastlarsa o gün cumada iki defa hutbe okunacak demektir.

BİR EFSANE

Ardanuç kalesi çok sağlam ve de dayanaklı bir yapıttı. Etrafında binbir çeşit meyve ağaçları bulunurdu. Kalede oturan ise çok zengin bir müslüman beyi idi. Beyve kaleyi kıskanan fakirler birgün kaleye hücum ederler. Fakat bir sonuç alamazlar. Ancak kalenin dışındaki meyve bahçelerini tahrip ederler. Bu başarısızlık üzerine Hıristiyan bey Anç (İncili) kilisesi papazına baş vurur. Papaz beye akıl verir:

"İstanbul'da gökgözlü kısa boylu bir papaz vardır. O gelirse işinizi halleder" der. Hıristiyanlar beyi İstanbul'a gider ve o papazı bulur. Ardanuç'a getirir. Kaleye yakın Arkler denilen yerde Bakacak mevkiinden papazı Ardanuç Kalesine baktırır. Papaz kaleye bakarken şöyle der:

"— Vay canına, ne muhteşem bir yermiş. Ne de sert kayası varmış, ne de güzel bağları."der Bunları der demez kale duvarları nazar almış, duvarları yıkılıp sert kayaları parçalanır. Bağlar, bahçeler, kurur. Kalenin oturduğu kaya bunun için şimdi birkaç yerinden yarıktır. Bu parçalanma ve yarılmalar sonunda "Buzhaneler" denilen soğuk hava mağraları meydana gelmiştir.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

BUNDAN üç bin yıl kadar evvel Kafkaslar'dan gelen İskit Türkleri'nin yerleştikleri bu bölge sonradan Romalıların eline geçti. Ancak Malazgirt Meydan Savaşı ile Alparslan tarafından Türk yurdu haline getirildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan evvel 40 yıl kadar Rus işgalinde kalan Artvin 1921'de düşman çizmelerinden kurtuldu.

ARTVİN KALESİ:

Kentin Köprübaşı semtindedir. Selçuklular devrinde büyük onarım gören tarihî değer taşıyan kalenin hangi tarihte yapıldığı kesinlikle bilinmemektedir.

ARDANUÇ KALESİ:

İlçenin eski merkezi olan Adakale üzerindedir. Doğal bir kale olan yapının Bagaratlılarca yapıldığı söylenir.

FERHATLI KALESİ:

Ardanuç ilçesinin Ferhatlı köyündedir. Artvin şosesinden 100 metre içerdedir.

KÖPRÜGÖREN KALESİ:

Yusufeli ilçesi Köprügören köyündedir.

PARİH KALESİ:

Savşat ilçesinin Balıklı ve Taşköprü köyleri arasındadır. Gürcü Kraliçesi Tamara'nın yaptırdığı söylenir.

HAMAMLI (Dolisane) KİLİSESİ:

Artvin'in Ortaköy bucağının Hamamlı köyünde cami olarak kullanılır. Giriş kısmındaki (Güneş Saatı) sağlam durumdadır.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Hopa, Artvin'in şirin bir ilçesidir...

Gezilecek yerler

Artvin ili bertürlü doğal güzelliklere sahip bir bölge olmasına karşın, turistik tesisler azdır. Kentin kurulduğu bölgenin coğrafik yapısı ve ulaşımın güç oluşu nedeniyle turizm yönünden gelişme olmamıştır.

İlde, turistlerin ilgisini çekecek nitelikte birçok tarihî kale, kilise, kümbet, ve mezar bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları Artvin, Ardanuç, Fehatlı, Oşnak kaleleri ve Dörtkilise, İşhan, Barhal, Dolishane, Tibet kiliseleridir.

DOĞAL GÜZELLİKLER:

İMPARATOR BAHÇELERİ:

Artvin'in en güzel gezinti yerlerinden olan bu bölge Rus işgali sırasında yapılmıştır. Rus çarları yazlarını Artvin'de geçirmeyi âdet haline getirmişlerdi. İşte Çar ve ailesi için yaz dinlenme yeri olarak yapılan bahçeler, bağlar bugünde, "İmparator Bahçeleri" adıyla anılır.

YARLIK YAYLASI

Şavşat ilçesi yakınlarındadır. Yemyeşil bir tabiat örtüsü içinde sessiz bir bölge olan yaylaya gidiş kolaydır. Yolu iyidir.

KAFKASÖR MESİRE YERİ

Artşin'in geleneksel boğa güreşlerinin yapıldığı yer. İl merkezine 11 kilometre uzaklıkta orman ve çayırlardan oluşur.

GEMYA DAĞI

Artvin'i kuşbakışı seyretmek için çıkılacak 1850 metrelik dağ.

HATİLA DERESİ

Artvin'e 25 kilometre uzaklıkta çok güzel manzaralı mesire yeri.

HOPA

Artvin'e uzaklığı 80 kilometre olan bu şirin ilçe tabiî kıymetleri ve eşsiz manzarası ile çok ilgi çeker. Hopa'dan Sovyet sınırındaki Sarp köyüne kadar olan yolun manzarası dünyanın hiçbir yerinde bulunamaz.

ŞİFALI SULAR

ZEYTİNLİK ÇERMİĞİ: Doğal halde, Zeytinlik bucağındadır. Mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelir.

ILICA ÇERMİĞİ: Şavşat ilçesinin Ilıca köyündedir. Romatizmaya iyi gelir. Otel ve lokantası vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Dört iklimi ve ürünlerini bir arada yaşatan, orman içi kamp olanakları, geniş mer'a ve yaylaları, ırmaklarında balık avcılığı, ormanlarındaki av hayvanlarının zenginliği ile güzel bir yöremizdir. Karadeniz'deki son iskelemiz Hopa, bu ilimize bağlı bir sınır ilçemizdir.

Türk Ticaret Bankası Arhavi ve Hopa'da 1969 yılından beri çalışan şubeleriyle bölgenin hizmetindedir.

Artvin'den genel bir görünüm...

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ARTVİN ilinin kurulduğu bölgenin yüzde 50'sini ormanlar kaplamaktadır. Geri kalan arazinin yüzde 28.8'i kayalık, yüzde 15.6'sı mer'a ve yüzde 5.6'sı tarıma elverişli topraklardan oluşmaktadır.

İl nüfusunun büyük bölümü köylerde yaşamakta ve tarımla uğraşmaktadır. Çiftçi ailesi başına ortalama 12-13 dekar işlenebilir arazi düşmektedir. Yaklaşık 1.000 çiftçi ailesinin ise toprağı bulunmamaktadır. Tarımsal işletmelerin çok küçük ve dağınık olması, büyük yerleşim merkezlerine ulaşım zorlukları, pazarlama ve pazar olanaklarının yetersiz oluşu makinalı ziraati engellemektedir.

İl'de 1981 yılında toplam 1.030 ton turunçgil meyveleri, 2.443 ton fındık, 5.555 ton zeytin, 41 bin 470 ton öteki meyveler, 35 bin 280 ton hububat, 44 bin 777 ton sebze, 95 ton tütün, 13 bin 305 ton çay ve 23 bin 814 ton da yem bitkisi yetiştirilmiştir.

SANAYİ: İldeki, yurt ekonomisine katkısı bulunan başlıca kuruluşlar ile kapasite ve üretim durumları şöyledir:

ARTVİN LİF LEVHA FABRİKASI: 28.000 ton/yıl kapasiteli fabrikada 56'sı memur, 349'u işçi olmak üzere toplam 405 kişi çalışmaktadır. 1981 yılı üretimi 20 bin ton lif-levhadır. Üretimin düşük olmasının nedeni hammadde yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Fabrika 1981 yılında 10 milyon lira kâr etmiştir.

ETİBANK MURGUL BAKIR İŞLETMESİ: 6.500 ton/yıl blister bakır üretim kapasiteli fabrikada 108'i memur, 1.211'i işçi olmak üzere toplam 1.319 kişi çalışmaktadır. 1981 yılı içinde fabrikada 29 bin 907 ton bakır konsantre, 10 bin 907 ton prit konsantre ve 2 bin 250 ton blister bakır üretilmiştir.

KARADENİZ BAKIRLARI A.Ş. MURGUL DAMAR TESİSLERİ: Bu kuruluşta da 58 memur, 1.226 işçi çalışmaktadır. 1981 yılı içinde tesislerde 2 milyon 162 bin 418 ton bakır cevheri üretilmiş, bundan 17 bin 988 ton kuru prit konsantre ve 91 bin 356 ton kuru bakır konsantre elde edilmiştir.

ARHAVİ ÇAY FABRİKASI: 160 ton-gün yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada toplam 202 kişi çalışmaktadır. 1981 yılında üreticiden 4 milyon 347 bin 172 kg. çay yaprağı satın alınmış, bundan 1 milyon 146 bin 935 kg. tasnifli kuru çay elde edilmiştir.

BORÇKA KERESTE FABRİKASI: Yılda 25 bin m3 tomruk biçme kapasiteli fabrikada 149 kişi çalışmaktadır.

HOPA ÇAY FABRİKASI: Günlük 84 ton yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada 188 kişi çalışmaktadır. 1981 yılında üreticiden 3 milyon 981 bin 655 kg. yaş çay yaprağı satın alınmış, bundan 830 bin 590 kg. tasnifli kuruçay elde edilmiştir.

KEMALPAŞA ÇAY FABRİKASI: Günde 115 ton yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada 28 memur, 88 daimi ve 638 geçici işçi çalışmaktadır. Fabrikada 1981 yılında 1 milyon 73 bin kg. tasnifli kuruçay üretilmiştir.

HAYVANCILIK: Artvin'de il genelinde 293 bin 687'si koyun, 194 bin 689'u kanatlı, 171 bin 166'sı sığır, 96 bin 272'si keçi, 5 bin 341'i manda, 3 bin 827'si de tek tırnaklı hayvan olmak üzere toplam 768 bin 449 baş hayvan bulunmaktadır. Ayrıca 22 bin 400 adet arı kovanı vardır.

KOOPERATİFLER: Bölgede kooperatifçilik henüz gelişmemiş ve üretime dönük faaliyetler içine henüz girememiştir. İlde 64'ü Orman Köyü Kalkındırma, 77'si Köy Kalkınma, 7'si Çay Ekicileri, 1'i Toprak-Su ve 1'i de Çaycılar Yardımlaşma Kooperatifi olmak üzere toplam 150 kooperatif bulunmaktadır.

İlde toplam 37 banka şubesi de bulunmaktadır.

HOPA LİMANI

Özellikle İran-Irak savaşının başlamasından sonra Ortadoğu'ya yaptığımız transit taşımacılık, Samsun ve Trabzon limanlarından sonra, Hopa limanını da gündeme getirmiştir. Porklift ve vinç gibi teknik olanakların yetersiz olduğu limanda, kapalı (antrepo)da yalnızca bir tanedir ve kapasitesi 5 bin ton dolayındadır.

Hopa limanına transit gemilerle gelen mallar kamyonlara yüklenerek "Hopa-Artvin-Göle-Kars-Doğubeyazıt-Gürbulak" yolu üzerinden İran'a gönderilmektedir.

100 dekarlık bir alan üzerine kurulmuş olan limana 6 bin tonluk dört gemi, veya 20 bin tonluk iki büyük gemi rahatlıkla yanaşıp mal boşaltabilir. Doldurma boşaltma işlemleri şimdilik müteahhit kuruluşlar, ya da gemilerin kendi araçlarıyla yürütülmektedir. 1981 yılında Hopa limanından 350 bin ton dolayında yükleme ve boşaltma yapılmıştır. 1982 yılındaki yükleme boşaltma kapasitesinin de 400 bin dolayında olacağı belirtilmektedir. İdarî bakımdan Denizcilik Bankası Trabzon Liman Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan Hopa limanı, 1981 yılında 15 milyon lira dolayında zarar ederken, 1982 yılının 100 milyon lira kârla kapanacağı beklenmektedir.

Artvin lif-levha fabrikası.

SPOR

ARTVİN ilimizde spor tesis noksanlığı, yetiştirici eleman azlığı nedeni ile arzulanan düzeye gelememekte. Oysa Artvin ilinde spora karşı gerek okullarda gerekse kulüplerde ilgi hayli fazla.

Artvin il merkezinde ve altı ilçede futbol herkesin büyük tutkusu. Artvin bölgesi merkez ilçesinde ve Borçka'da büyük ağırlık futbol ve kros dallarında. Arhavi, Hopa ilçelerinde boks, futbol ve yüzme branşlarına ilgi hayli fazla. Ardanuç ve Yusufeli ilçelerinde güreş, Şavşat'ta atletizm, kros çalışmaları yapılıyor.

Görülüyor ki Artvin bölgesinde spor ilginç bir dağılımda.

Bu arada günümüzde Artvin ilinin merkezinde ve ilçelerde 28 okulda yoğun spor faaliyeti görülür.

Galatasaray'ın ve Millî Takım'ın kalecisi Eser Özaltındere, Artvinlilerin gurur duydukları bir sporcu. Artvin'in 7 Mart Takımı'nda oynayan millî kaleci bu bölgeden yetişmiş sporcuların en ünlüsü.

Artvin ilinden bugüne dek yetişen güreşçilerin başında Aydın Polat geliyor. Polat'tan sonra Artvinliler Süleyman Gürsel, Rasim Kumaş, Erdal Pişmişoğlu'nu bölgelerinden yetişen büyük sporcular olarak gösterirler.

Önemli kişiler

ALİ RIZA ÇARMIKLI

1920 yılında Artvin'in Arhavi ilçesinde doğdu. Trabzon ve Kars illerinde okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne devam etti. 1945 yılında İstanbul'da ithalât - ihracat işleri ile ticarete atıldı.

İçme suyu işleri, hidroelektrik santralleri, sulama işleri, regülatör, sanayi tesisleri, sosyal tesisler, kanalizasyon ve toplu konutlar gibi çeşitli yatırımlar yaptı.

Recai Arslan:

1933 yılında doğdu. 1960'lı yıllardan sonra gümrük komisyonculuğu ve TIR taşımacılığı ile çalışma hayatına atıldı. İşadamı Recai Arslan evli ve üç kız babasıdır.

Sabit OSMAN AVCI

Eski TBMM Başkanı ve Artvin milletvekili... Orman mühendisi olan Avcı 1961'de Artvin'den milletvekili olarak politikaya girmiştir.

Halen İzmir'de oturmaktadır.

Dr. Fahri ATABEY

Eski İstanbul Belediye Başkanı olan Atabey, Artvin kökenlidir. Ailesinin adını taşıyan Artvin'de bir kale de vardır.

Babür ARDAHAN

Asıl mesleği gazetecilik olan Ardahan Artvin doğumlu olup ailece Yusufeli ilçesindendir.

Gazetecilik, Kurucu Meclis üyeliği ve Kızılay genel sekreterliği görevlerinde bulunan Babür Ardahan halen Sabancı Holding koordinatörlerindendir.

Hayri İPAR

Türkiye'nin bu tanınmış işadamı aslen Artvin Yusufeli'nin Kiskim köyündendir. Birinci Cihan Harbi'nde Mudanya'ya göçetmiştir. Vefat etmiş olan İpar bir zamanlar ülkemizin en ünlü işadamı idi.

ARSLAN

INTERNATIONAL-TRANSPORT

- Uluslararası nakliyat
- Gümrükleme, aktarma, transit
- Ortadoğu ülkelerine nakliyat
- Parsiyel yükleme

ARSLAN INTERNATIONAL-TRANSPORT
Rıhtım Cad. Yuva Sokak
Yeni Yuva İşhanı Kat: 2 KARAKÖY
Tel: 45 01 56 - 45 01 57
Telex: 23 303'den 24923
Istanbul-Turkey

A. R. ÇARMIKLI
Şirketler Grubu

Yurt dışında
üstün teknolojiyi, vasıflı işgücünü
etkili yönetimle bütünleştirerek
müteahhitlik hizmetini
mükemmeleştirmekte
ve
yurt içinde
İstanbul Büyükçekmece Marmara Denizi kıyısında
2000 dönümlük kendi tapulu arazisi üzerinde
tüm altyapısı, okul, çarşı, cami, sahil
tesisleri, park ve spor alanlarıyla ve diğer
sosyal yapılarıyla planlanmış
12.000 konutluk 50.000 nüfuslu
BATIKÖY Sahil Şehrini
inşa ederek
Türk toplumunun hizmetine sunmaktadır.

ÇARMIKLI	LİBAŞ	SİNANKENT	BATIKÖY
Holding A.Ş.	İnşaat ve Yatırım A.Ş.	İnşaat, Turizm ve Ticaret A.Ş.	İnşaat A.Ş.

Merkez
Cumhuriyet Cad. 12/5 Elmadağ - İstanbul
48 50 56 — 48 50 57
22399 aryo tr

AYDIN

09

Yüzölçümü : 7.870 km2
Nüfus : 652.488
İlçeler : Koçarlı, Kuyucak, Çine, Kuşadası, Germencik, Karacasu, Bozdoğan, Sultanhisar, Nazilli, Söke, Yenipazar.

Köy sayısı: 492
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 3
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 16
Okur-yazar oranı: % 66
Otomatik telefon kodu: 6311

Efeler yöresinde tarım, sanayi ve turizmin kol kola gelişiyor

EFELER yöresi Ege bölgesinin tarih, efsane ve doğa güzellikleri ile dolu bir ili Aydın. İlk çağda bölgenin en önemli merkezlerinden biri olan kent, Kurtuluş Savaşı'mızda da unutulmaz kahramanlık destanları yazdırdı.

Dinlendirici doğal plajları, pırıl pırıl kumsalları, berrak suları, güneşi ve sessizliği ile Ege kıyılarında uzanan sahilleri bugün ülkemizin en çok turist çeken yörelerinden biri oldu.

Ege kıyılarının yanı sıra, ilin güneybatısında yer alan Bafa Gölü, ortasına doğru çıkıntı yapan küçücük bir burunu ile eşsiz bir görünüm arzeder. Büyük Menderes Irmağı ise ilin dağlarını, ovalarını, ardında bereketli topraklar bırakarak boydan boya sular, geçer.

Aydın, doğal güzelliğinin yanı sıra, tarihi kalıntıları ve kıyılardaki merkezleri ile iç ve dış turizmine önemli bir katkıda bulunur.

Ege sahilinin önemli turistik yörelerinden biri olan ve adını "Güvercinada" kelimesinden alan Kuşadası'nın çevresi tarihî eserler ile doludur. Ülkemizin en önemli iki tarihî yöresi Efes Harabeleri ile Meryemana Evi yakınında yer alır.

Adı nereden geliyor

Selçuklu uç beylerinden Menteş Bey bu toprakları ele geçirdiği zaman tarihî Tralles kentine, **"Güzelhisar"** adını vermişti. Daha sonra bu topraklar Aydınoğulları'na geçtiğinde Aydınoğlu Mehmet Bey kentte büyük imar hareketlerinde bulundu. Onun yeniden yarattığı kent, bânisinin adına bir saygı ifadesi olarak **"Aydın'ın Güzelhisarı"** diye anılmaya başladı. Bu ad pek uzundu; halkın dilinde ikinci bölümü atıldı bu nedenle ve **"Aydın"** diye anılmaya başladı. O zamandan bu yana da Aydın olarak anılmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 63 Sayfamızda

Nasıl Gidilir

Aydın, tren hattı üzerindedir. Bu nedenle tren yolundan yararlanılabilinir. Karayolu çok düzgündür. Sayfiye bölgesi olan, deniz kenarı ilçelere karayoluyla rahatlıkla gidilebilinir. Yurdun her yerinden otobüs vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

AYDIN
İncedayı Cad. AYDIN Tel: 23 40 - 33 10

NAZİLLİ ŞUBESİ
Kıbrıs Cad. No: 52 AYDIN Tel: 23 45 - 17 81

SÖKE ŞUBESİ
Cumhuriyet Cad. No: 1/2 Tel: 20 49 - 11 37

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

22 Mayıs 1950

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 91.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	60.860	43.1
DP	76.896	54.5
MP	2.820	2.0

.2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 89.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	53.677	33.0
CMP	5.641	2.2
DP	105.560	64.8
Bağımsız	238	0.0

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 81.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	62.981	34.8
CMP	3.960	2.2
DP	109.947	60.8
HP	4.078	2.3

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 85.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	124.272	64.4
CHP	59.587	30.9
CKMP	7.326	3.8
YTP	790	0.9

10 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 74.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	130.247	72.3
CHP	37.771	21.0
MP	5.408	3.0
TİP	6.733	3.7

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 65.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	100.751	62.3
CHP	42.036	26.0
CGP	6.186	3.8
MP	2.590	1.6
MHP	2.702	1.7
TBP	2.239	1.4
TİP	2.949	1.9
YTP	1.092	0.7
Bağımsız	1.007	0.6

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 66.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	62.547	34.7
CHP	54.185	30.1
CGP	2.035	1.1
DP	51.911	28.8
MHP	2.836	1.6
MSP	5.479	3.0
TBP	1.257	0.7
Bağımsız	5	0.0

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 79.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	131.198	51.2
CHP	97.818	38.2
CGP	3.236	1.3
DP	6.302	2.5
MHP	7.285	2.9
MSP	7.953	2.8
TBP	857	0.3
Bağımsız	153	0.1

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961	
Kabul	Red
% 44	% 56
Yıl: 1982	
Kabul	Red
% 92.7	% 7.3

Vergi Rekortmenleri

Hüdai Özalp	20.910.000
Tevfik Özalp	20.199.000
Erdoğan Coşkun	8.954.000
Vedat Çiftçi	7.750.000
Ahmet Ünlü	7.478.000

VALİ: M KEMAL ŞENOL

«Büyük Menderes sulama projesi tamamlanınca ürün iki kat artacak»

AYDIN'ın en büyük sorunu Büyük Menderes Havzası'nın Islah Projesinin gerçekleşmesidir.

Büyük Menderes Projesi ile Menderes Ovası'ndan alınan ürünü iki katına çıkarmak mümkündür. Böylece sulama her tarafta yapılabilecektir. Oysa bugün arazinin ancak üçte birisi sulanabilmektedir. Böylece erozyon önlenebilecek, seylaplar, yani su taşkınları kontrol altına alınarak yer yer barajlar yapılacak, nehrin sağ ve solunu ağaçlandırmak suretiyle sel suları etkisiz hale getirilecektir. Oysa bugün, taşkınlardan meydana gelen su yaz aylarına kadar kalmamakta, bu nedenle de tek ürün alınabilmektedir. Eğer bu taşkınlar önlenirse bu verimli ovadan yılda bir yerine iki, hatta bazı kesimlerden üç ürün alınabilir. Bu arada taşkınların verdiği milyarlarca liralık zarar da önlenecektir. Büyük Menderes'in ıslahı ile yan derelerden gelen kum, moloz ve çakıl gelimi ile erozyon da önlenecektir."

Aydın'da kanalizasyon yapılmış, ancak arıtma tesisleri kurulmamış, Aydın kanalizasyonunun Büyük Menderes nehrine bağlanabilmesi için mutlaka arıtma tesislerinin kurulması gerekli, Bu arada, Türkiye'nin en büyük pamuk üretim merkezlerinden olan Aydın'da bir iplik fabrikası yok. Önemli ölçüde tütün üretimi var, bir sigara fabrikası yok. Zeytin, ayçiçeği ve pamuk çekirdeği çok fazla olduğu halde bir entegre yağ fabrikası yok. Bunların kurulması gerekir.

Bir Kuşadası 13-14 bin nüfuslu olarak görülüyor. Oysa uzun yaz ayları boyunca bu ilçemizin nüfusu 10 kat artarak yüzbinin üzerine çıkıyor. 4500 nüfuslu bir Didim'de yaz aylarında 70 bin kişi yaşıyor. Bu turistik yörelerimize yaz aylarının nüfusuna göre çalışma yapılmasına çalışılıyor. Kuşadası'nın su sorunu çözümlenmek üzere. Ancak çevre yolu yeterli değil.

"Aydın'da hayvansal üretim çok önemlidir. Büyük bir potansiyeli vardır. Ancak bu hayvansal potansiyel yeterince değerlendirilmemektedir. Bu canlı hayvan nakliyatından Aydın'ın yıllık kaybının 300 milyon lira olduğunu hesaplamaktadır uzmanlar. Bu nedenle Çine ilçemizde entegre bir et sanayii kurma çalışmalarımız vardır. 400-500 milyon liralık bir yatırımdır. Bu Çine entegre et sanayiinin sermayesi 600 milyon liraya çıkarılmış ve il içinden 200 muhtarlık bu kombinaya ortak olmuştur. Biz şimdilik öncelikle bir kesimhanenin tamamlanmasına çalışıyoruz. Ancak işler ağır yürümektedir. Çünkü halk bu teşebbüse fazla bir ilgi göstermemektedir. Bu arada Aydın'da, Testaş, Aydın Tekstil, Nazilli Entegre Basma Fabrikaları, Söke Çimento Fabrikası, Aktarma Organları Zincir Fabrikası, Koçarlı'da Aykim-Alüminyum Sanayii, yine Nazilli'de Köytaş, Selkim, Jantsa, Jant, Fabrikası, Nastaş Ayakkabı Fabrikası, Söke İplik Fabrikası, Söke prefabrik Hazır Ev Fabrikası, gibi fabrikalarla Söke-Aydın ve Ortaklarda pekçok ziraî âlet atölye ve fabrikası bulunmaktadır. Bölgede pamuk ve zeytin üretiminin yoğunluğu nedeniyle, çırçır fabrikaları ile zeytinyağı sıkma fabrikaları çok fazla bulunmaktadır."

BELEDİYE BAŞKANI: NEVZAT BİÇER

BUGÜNE kadar elektrik yatırımları için 250 milyon lira kadar bir harcama yapılabildi. Şimdi elektrik TEK'e devredildiği için bu inşaatın bundan sonra nasıl yürütüleceğini bilemiyoruz.

Kanalizasyon ise, ilk defa 1957 yılında ihale edilmiş ve 8940 metrelik bir şebeke döşenmiş. Ancak, arıtma sistemi olmadığı için bırakılmış. Daha sonra 1974 yılında İller Bankası tarafından 85.4 milyon liraya yeniden ihale edilmiş ancak, inşaatın yüzde 85'i tamamlandıktan sonra Bakanlar Kurulu kararı ile müteahhide 1980 yılında iş bıraktırılmış. Bu arada, 135 km'lik büz döşenmiş. Altyapı, arıtma tesisleri dışında bitirilmiş. Ne var ki, arıtma tesisleri yapılmadığı için sistem çalıştırılamıyor. Şimdi arıtma tesisleri avam projesi İller Bankası'nca hazırlandı. Tesislerin kurulacağı köy arazisi ve vasıf değişikliğinin gerçekleşmesi bekleniyor.

İçme suyumuz, yüzde 80 gereksinmemizi karşılayabiliyor. İki noktadan sağlanan Aydın içme suyu, su bol olmasına karşın, taşıma boruları yetersiz olduğu için Tabakhane Deresi'nden gelen suyu, sekiz arttezyen kuyusundan sağladığımız saniyede 200 litre su ile takviye ediyoruz. Bu arada, yeni açılan kuyular da yetersiz. Eğer, Tabakhane Deresi'nden gelen suyun boruları genişletilirse o zaman Aydın'ın içme suyu sorunu tamamen çözümlenmiş olacak. Ayrıca, yağışlı havalarda, Tabakhane Deresi milleniyor. Bu nedenle 100 milyon liralık bir yatırımla buranın çökertme tesislerinin de kurulması gereklidir.

Şehir imar planı ise, en son 1965 yılında yapılmış. Zamanla bazı değişikliklere uğrayan şehir imar planı son yıllarda şehrin gelişmesi ve ortan nüfus nedeniyle yeni bir planı zorunlu hale getirmiş. Bu nedenle bu yıl. İller Bankası'nca imar planı ihale edilmiş. 10 milyon liraya ihale edilen bu plan 1985 yılında tamamlanacak. Böylece, Aydın'da yasadışı hale gelen inşaat uygulamaları ortadan kaldırılmış olacak. Bu arada, kanalizasyon çalışmaları yüzünden bozulan yolların onarımı bir sorun haline geldi. Biz halen bu yolları onarmak için bir parke üretim tesisi kurduk. Günde beş bin adet parke üretiyoruz. Ancak, bu yeter ii olmuyor. Bu nedenle 1983 yılında 10 bin adet parke üretimine geçeceğiz. Arnavut kaldırımı bulunan yolları ise, asfaltla kaplıyoruz.

89 milyon lira harcayarak otogar binasını tamamladık. Günde 120 otobüs ve 650-700 minibüs sirkülasyonunun bulunduğu yeni otoğarın aylık geliri 3 milyon lirayı bulmaktadır.

Aydın'da, birinci, ikinci ve üçüncü olmak üzere üç sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunlardan 180 işyeri bulunan birinci, 200 işyeri bulunan ikinci sanayi siteleri bitirilerek devreye girmiştir. 120 işyeri bulunan üçüncü sanayi sitesi ise, henüz inşaat safhasındadır.

Aydın'da yeterli yeşil alan yok. Ancak,küçük küçük parkların bulunduğu şehrimizde Pınarbaşı'nda 15 dekarlık bir alan, sosyal tesisleriyle birlikte büyük bir park ve dinlenme yeri haline getiriliyor. Bu arada, çocuk parkları umumi tuvaletler için Turizm Bakanlığı kredi verecek. Soğuk hava deposu bulunmayan Aydın'da, zahire pazarındaki 1100 metrekarelik yerimize 1983 yılında büyük bir iş hanı yapmayı düşünüyoruz.

Bu arada, istasyon civarındaki meydanın kamulaştırılması tamamlandı.Pek yakında kamulaştırma bedeli olarak gelen paralar, buradaki mal sahiplerine dağıtılacak ve meydan önümüzdeki aylarda açılacak. Daha sonra bu meydanın bir kısmına hükümet konağı yapılacak. Son sayıma göre, 74 bin nüfusu bulunan Aydın'a imar planındaki yeşil sahalarda yeterli çocuk oyun bahçeleri yaptırılacak.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Aydın Merkez ilçesi, kuzeyde İzmir'in Tire ve Ödemiş ilçeleri, doğuda Sultanhisar ve Yenipazar, güneyde Çine ve Koçarlı, batıda Germencik ile sınırlanmıştır.

Yüzölçümü 953 kilometrekare olan merkez ilçenin nüfusu ise 179.918'dir. İlçeni kuzeyi 600-1000 metre yükseltisi olan dağlık alanlarla kaplıdır.

BOZDOĞAN

Aydın'ın güneydoğusunda, Menderes'in kollarından Akçay Çay'nın suladığı ovada yeralır.

Yüzölçümü 894 kilometrekare nüfusu ise 37 bin 294'tür. Her yüz kilometre kareye 5 köyün düştüğü ilçede nüfus özellikle ova kıyılarında yoğunlaşmıştır.

ÇİNE

Büyük Menderes havzasının güneyinde yeralan ilçe, Büyük Menderes'in kollarından Çine Çayı'nın suladığı ovada uzanmaktadır.

Yüzölçümü 1229 kilometre kare, 1980 yılı sayımına göre nüfusu 65.872'dir. Nüfusun yüzde 20'si ilçe merkezinde geri kalan bölümü ise köy ve bucaklarda yaşamaktadır.

GERMENCİK

Aydın'ın kuzeybatısında bulunan Germencik, Aydın-İzmir karayolunun iki yanında yoğunlaşmaktadır.

Yüzölçümü 404 kilometrekare olan ilçede 37.918 kişi yaşamaktadır. Bir bucağı ve 29 köyü olan ilçe nüfusu köylerde yoğunlaşmaktadır.

KARACASU

Ortasından Dandalas Çayı akan ilçe Aydın'ın güneydoğusunda bulunmaktadır.Nüfus daha çok Dandalas Çayı'nınsuladığı ovaların kenarında ve Kuyucak-Muğla yolu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Aydın'ın batısında, Büyük Menderes havzasında yeralan ilçenin güneyinde Beşparmak Dağları bulunmaktadır.

Yüzölçümü 471 kilometre kare olan ilçenin 1980 sayımına göre nüfusu 33.197'dir. İlçede her 100 kilometrekarede on köy yer almaktadır.

KUŞADASI

Aydın'ın kuzeybatısında yeralan Kuşadası, Kuşadası Köfrezi'nin doğu ve güneydoğusundaki kıyı ovalarını kaplar.

264 kilometrekarelik yüzölçümü ile Aydın'ın en küçük ilçesi olan Kuşadası'nın nüfusu ise, 21.314'tür. İlçe, Kuşadası kenti ve Kadınlar Denizi ile Ege bölgesinin en canlı turistik merkezlerinden biridir.

KUYUCAK

Aydın'ın kuzeydoğusunda yeralan Kuyucak, kuzeyde yükseltilerle kaplıdır. İlçe nüfusu daha çok yamaçlarda toplanmıştır.

Yüzölçümü 589 kilometrekare olan Kuyucak ilçesinin nüfusu 38.160'tır. Nüfusun yüzde 83'ü köy ve bucaklarda yaşamaktadır.

NAZİLLİ

Doğuda Kuyucak, batıda Sultanhisar, kuzeyde Ödemiş ve Alaşehir, güneyde Karacasu ve Bozdoğan ilçeleri ile sınırlanmıştır. Büyük Menderes havzasının oluşturduğu verimli ova, Nazilli'de en geniş boyutlarına ulaşır ve uzunluğu 10 kilometreyi bulur.

SÖKE

Aydın'ın güneybatısında Ege Denizi kıyısında kuruludur. İlçe, Beşparmak dağları ve Samsun dağları ile çevrilidir.

Yüzölçümü 1356 kilometrekare, nüfusu ise 1980 sayımına göre 93.142'dir. 44 köyü olan Söke nüfusunun yüzde 41'i ilçe merkezinde yaşamaktadır.

SULTANHİSAR

Sultanhisar: Aydın'ın kuzeyinde Büyük Menderes havzasında yeralır. Kuzeyde Aydın dağları ile çevrelenen Sultanhisar, verimli bir ovaya sahiptir.

YENİPAZAR

Aşağı Büyük Menderes havzasında yeralan Yenipazar ilçesi, dağlık arazinin düzlüklerinde kurulmuştur.

Yüzölçümü 267 kilometrekare olan ilçede 15.668 kişi yaşamaktadır.Yenipazar'da her 100 kilometrekarede ortalama 7 köy bulunmaktadır.

Protokol

Vali: **Kemal Şenol**

Vali muavinleri: **Doğan Özgökçeler - Turgut Kaya**
İl Jandarma Alay Komutanı: **Albay Mustafa Karakaya**

Emniyet Müdürü: **Erdem Batur**
Sıkıyönetim Tali Komutanı Binbaşı **Enver Uysal**
Belediye Başkanı: **Nevzat Biçer**
C. Savcısı: **Ziya Coşkunoğlu**
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: **Salih Zeki Özdemir**

Önemli kişiler

Aşık Omer:
Ünlü halk ozanımızın doğum tarihi kesin olarak bilinmez. 18. yüzyılda yaşadığı, yılında öldü. Anadolu'nun pekçok kentini gezmiş ve bunu şiirlerine de yansıtmıştır.

Demirci Mehmet Efe:
1885 yılında doğan bu ünlü efe, Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıklar ile ün salmıştır. 1959 yılında albay rütbesi sahibi iken ölmüştür.

Yörük Ali Efe:
1893-1953 yılları arasında yaşamış, ilin en ünlü efelerindendir. Yörük Ali Efe de adına destanlar yazdıran Kurtuluş Savaşı kahramanlarındandır.

Adnan Menderes:
Eski başbakanlardan Adnan Menderes 1899-1961 yılları arasında yaşadı. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı, 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası ile politikaya atıldı. 1931'de CHP Aydın milletvekili oldu. 1946'da Demokrat Parti'ye geçti. 1950'de başbakan olan Menderes, 1960 yılında bu görevinden uzaklaştırıldı. Yüksek Adalet Divanı tarafından yargılandıktan sonra ölüm cezasına çarptırıldı. Karar Millî Birlik Komitesi'nce onaylandı ve İmralı adasında yerine getirildi.

Hazırlayan: UZMAN SAĞLIK

AYDIN DENİNCE AKLA «EFE» GELİR

AYDIN denilince akla zeybek ve efe gelir. Yörede akıcılık, özgürlük, yiğitlik gibi toplumun temel yargılarından kaynaklanan oyunlar kısaca mertlik ve dürüstlüğü simgeler...

Aydın yöresi araştırmacılarından Mukadder Aksoy ve Abdurrahim Karademir efeyi şöyle tanımlamaktadır: **"Efe bir yerde eşkiyadır. Ama haksıza, zalime, vurguncuya karşıdır. İşittiklerimiz, dinlediğimiz tüm öyküler, efenin, hak dağıtıcı, yoksul babası, sözü söz, içi dışı bir, az fakat öz, konuşan, iyiye, güzele, doğruya yönlendiren bir kişi olduğunu vurgulamaktadır. İstiklâl Savaşı'nda düşmana karşı verdikleri amansız mücadelede bu unsurların baş etken olduğu apaçık ortadadır."**

Bugün zeybek oyunlarına giriş müziğinde bir yürüme bölümü vardır. Çoğu kimseye göre buna **"Havaya girme"** bölümü de denilmektedir. Efenin bu gezinme bölümü: **"Bu yer, bu yurt benim. Düşmanım böyle bilsin. Sakın ola yurduma göz dikmesin"** anlamına geldiği bilinmektedir.

HALK OYUNLARI

Yörede, **"Kocaarap, Elifoğlu, Sinanoğlu, Hatipoğlu, Kerimoğlu, Kuruoğlu, Kadıoğlu"** gibi oyunlar adlarını şahıslardan almışlardır.

Aydın zeybeği, ortaklar zeybeği, Soğukkuyu zeybeği, Ataköy zeybeği, Bayındır koşması yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

AYDIN ZEYBEĞİ

Haydi yallah çaktım çaktım yanmadı,
Gâvurun kızı sözlerime kanmadı,
Hay yallah tabancası belinde,
Gâvurun kızı cümle âlemin dilinde,
Haydi yallah mahlemizde yangın var,
Gâvurun kızı içimizde yaygın var.

YÖRÜK ALİ

Şu Dalma'nın çevmesi
Ne hoş olur içmesi
Yörük Ali'yi sorarsan
Efelerin seçmesi

Hey gidinin efesi, efesi
Efelerin efesi

Cepkeninin kolları
Parıldıyor pulları
Yörük Ali geliyor
Açıl Aydın yolları

Hey gidinin efesi, efesi
Efelerin efesi.

GİYSİLER

KADIN: Başta üzeri oyalı kreple sarılı fes bulunur. Ayrıca tepelik vardır. Alında tek veya çift sıra penez altını takılır. Sağ yanak üzerinde ise armut altını vardır. Fes üstünden gelen ve boyun altından geçirilip sonra tepede bağlanan oyalı krep vardır. En üste tel kırma örtü bağlanır. Kalça üzerine kadar inen ince yapma saç örgüleri bulunur. Beşi bir yerde altın boyuna takılır.

Vücutta kenar ve kollarına sim geçirilmiş **"zıbın"** üçetek vardır. İçte ten gömleği bulunur. En üstte, sim işlemeli kadife cipken vardır.

Köşeleri sım puskulu, kuşak bele dolanarak sarılır.

Şalvar altı parmak şitare kumaştan yapılır. Ağı geniştir. Paçaları kaytan bağlıdır. Paça bağı diz altına bağlanır. Şalvarın beline vişne rengi şitareden uçkurluk eklenmiştir. Uçkur başları görülecek şekilde zıbın üzerine çıkarılarak bağlanır. Ayaklarda kınalı yün çorap ve zenne kundurası bulunur.

ERKEK: İçte el oyası ile süslü **"takke"** terlik bulunur. Üzerinde keçeden yapılmış fes vardır. Siyah püskül arkadan inip omuz üzerinden öne sarkıtılır. Fes üzerinde ipek işlemeli yağlık sarılır. Bunun üzerine de oyalı, ipek kefiye sarılır.

Vücutta, mavi çuhadan yapılmış, kolları yırtmaçlı cepken vardır. Cepken önden çapraz bindirilerek düğümlenir. Cepkenin her tarafı siyah kaytanla işlemelerle doludur. Cepkenin altına camadan giyilir. Camadanın altında, önden düğmeli, yuvarlak yakalı içlik vardır. En içte de ipekli veya pamuklu beyaz yakasız bürümcük tan gömleği giyilir.

Belde dolgu bir kuşak vardır. Üzerine şal kuşak sarılır. Şal kuşağın üzerinden drabuluş kuşak dolanır. Derinden yapılmış silahlık bele sarılır. Silahlık içinde, ağızlık, para, tütün tabakası, tesbih, mendil, gibi efenin gereçleri vardır. Silahlığın üzerinde tel işlemeli ipek zeybek mendili sarkıtılır.

Uzun iç donu üzerine, mavi çuhadan yapılmış yanları kaytan işlemeli, dar paçalı diz üstüne kadar inen, şalvara yörede **"dizlik"** denir. Ayaklarda **"uskar"** deri çizme, deri veya işlemeli çuha tozluk vardır.

OYUN MÜZİĞİ

Yörede oynanan erkek oyunlarının ölçüsü genellikle 9/4'lük ölçülüdür. Kadınların oynadıkları zeybek türlerinde ise bu ölçü 9/8'liktir. Hüseyini, Kürdî ve Hicaz makamları müzikte etkinlik gösterir.

Oyunlara yörede davul ve zurna eşlik etmektedir. İki zurna bulundurulursa biri melodiyi diğeri ise ona dem tutar.

Kabak kemane, üç telli bağlama, bağlama yöresel çalgılar arasında yer alır.

HALK OZANLARI

Aşık Ömer, Kuloğlu, Ku Mehmet, Visalî, Köşkdereli, Fethi yörede yaşamış ünlü ozanlar olarak tanınırlar.

ATASÖZLERİ

— Kız anadan öğrenir bohça düzmeyi, oğlan babadan öğrenir sokak gezmeyi.
— Yılan yılanı yuta yuta evran olur.
— Kar çiftçinin yorganıdır.
— Bağ dua değil çapa ister.
— Pis boğazla, boş boğaz belâdan kurtulamaz.
— Arpadan da un olur ama yufkası açılmaz.

YEREL KELİMELER

Gaadeş: Kardeş
Gabık: Kabuk
Dara: Tarak
Saş Saç
Gaari: Gayrı
Ban: Ben
Böyyo: Büyüyor
Soona: Sonra

BİR EFSANE

Vaktiyle Anabelen Vadisi'nin Meander adından birisi yaşarmış. Meander güçlü yapılı yiğit yaradılıştaymış. Bu yetenekleri nedeniyle yöredeki ordunun başına komutan olmuş. Bir gün ordusunun başına geçtiği gibi Pesidünt kentinin üzerine yürümüş... Ancak bu savaşta yenik düşer. Hazinesindeki tüm değerli eşyaları askerlerine dağıtır. Karısını ve oğlunu öldürür. En sonunda kendini Anabelen Irmağı'na atar.

Irmak bu olaydan sonra **"Meander"** Menderes adını alır...

Kentin tarihi

AYDIN ilimizin çok eski ve o nisbette zengin bir tarihi vardır. Bu tarih Hititler ile başlar ve daha nice uygarlıklarla devam eder. Tarihî ismi **"Tralles"** olan Aydın bereketli toprakları ve Büyük Menderes Nehri'nin Ege Denizi'ne döküldüğü yerdeki Miletos Limanı'yla yörenin en büyük ve en görkemli kentiydi. Tralles'i Argoslular kurmuşlardı. Dünyanın en büyük heykeltıraşlık okullarından biri buradaydı. Bu görkemli kentin taşıdığı büyük önem ve değer bütün devirlerde kötü gözleri üzerine çekmiş, bu nedenle Tralles sürekli akınlara, istilâlara uğramıştı.

Hititlerden sonra bu topraklardan sırasıyla Lidyalılar, Persler, Makedonyalılar, İyonlar ve Selevkoslar'ın gelip geçtikleri görülür. Daha sonra Bergama Krallığı'nın bir parçası olan bu topraklar Milât'tan 130 yıl önce Romalıların malı oldu. Çok uzun yıllar Roma egemenliğinin hüküm sürdüğü bu topraklar daha sonra bu güçlü imparatorluğun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla Bizans'ın payına düştü.

Aydın ve çevresi, 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu fatihi ve Türk devletinin kurucusu olarak tanınan Selçuklu Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın kumandasındaki Türk - Oğuz orduları tarafından fethedildi. Ancak yörenin taşıdığı büyük önem ve değer yüzünden Bizanslılar ve Hıristiyanlık âlemi bu topraklardan kolay kolay vazgeçmedi. I. Haçlı Seferleri sırasında Bizanslıların eline geçen bu topraklar birkaç defa Türklerle Bizanslılar arasında el değiştirdi. 1280 yılında Selçuk uçbeylerinden Menteşe Bey bu el değiştirmeye son vererek yöreyi Türklere maletti. Böylece bu topraklarda kesinleşen Türk egemenliğini daha sonra Aydınoğulları sürdürdüler. 1390 yılında Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılan bu güzel ve bereketli topraklar 1. Dünya Savaşı sonrasında ülkenin en önemli köşelerinin galip devletlerarasında bölüşülmesi sırasında Yunan işgaline uğradı (27 Mayıs 1919). Millî Kurtuluş Savaşımızda efelerin yiğitçe çarpıştıkları bu yöre Büyük Zafer'den sonra 7 Eylül 1922 günü düşman işgalinden kurtarıldı.

Özel yemekleri

Eskiler **"Dağlardan bal, ovalardan yağ akar"** derler Aydın yöresi için. Sıra sıra uzanan dağların arasındaki zümrüt yeşili ovada türlü türlü sebze yetişir. Yöreye özgü rodika, iğnelik, dalağan, kenger, kedirgen sarmaşık gibi yiyecek otlar Aydın mutfağının zenginliğini belirler. **"Saç böreği", "keşkek", "paşaböreği", "yuvarlama"** Aydın'ın sevilen yemekleri arasındadır.

Aydın yöresi araştırmacılarından İsmet Aksu, Aydın halk mutfağını genellikle sebze ve ot yemekleri süsler demektedir.

EKMEK DOLMASI:

Bayatlamış yuvarlak ekmeğin üstü daire şeklinde kesilir. Oyulan kısma, soğan kıyma ve ekmek içi kavrulmuş olarak doldurulur. Üzerine bir başka yerde hazırlanmış sıcak et suyu dökülür. Sarımsaklı yoğurt ve tereyağı gezdirilerek yemeğe tad ve renk eklenir.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 60 metre olan Aydın'ın iç bölgeleri sert kara iklimi, deniz kenarındaki turistik bölgelerde rutubetli deniz iklimi görülür. Yazlar çok sıcak, deniz kenarında hafif rüzgârlıdır. Yazın yağmur yağmaz. Bahar ve kış yağmurludur. Yılın altı ayı tamamen güneşli geri kalan günler parçalı bulutludur.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

AYDIN 2189 - 1503
Köşk 32 - 35
Germencik 440
Söke 1016 - 2048
Nazilli 2419 - 2420 - 1822

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Aydın yurdumuzun önemli bir tarım, sanayii ve turizm merkezidir. Bereketli topraklarında yetişen ihracata dönük tarımsal ürünleri başta gelmektedir. Aydın, incir üretiminde yurdumuzda birincidir. Pamuk ve zeytin üretiminde önemli yeri vardır. İç ve dış turizm bakımından en önemli merkezleri yatlara liman olan Kuşadası ile uluslararası şöhrete sahip tarihî kalıntıların bulunduğu Didim'dir.

Türk Ticaret Bankası 1955 yılından bu yana Aydın'da 28 yıldan beri en iyi şekilde bankacılık hizmetlerini sunmaktadır.

İL MERKEZ ŞUBESİ
Aydın
İL ŞUBELERİ
Bağarası, Çine, Germencik, İncirliova, Karacası, Nazilli, Ortaklar, Söke, Sümer.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Gezilecek yerler

Medrese: Cihanoğlu Camii'nin hemen yanındadır. XVIII. yüz yıl yapısıdır.Aydın il merkezindeki en güzel Osmanlı dönemi eserlerinden biridir.

Aydın Kalesi: İl merkezine tamamen hâkim bir tepenin üzerinde yükselen kale Bizans yapısı olup daha sonra Osmanlı devrinde onarım görmüştür. Kuleleri günümüze kadar ulaşmış kalenin bir bölümü harap haldedir.

Eski Aydın: Aydın il merkezine iki kilometre mesafedeki tarihî Tralles kentinin nice kavimler ve uygarlıklara sahne olmuş topraklarında birçok tarih zenginlikleri yeralmaktadır. IV. yüzyıl yapısı Gymnasium, ticaret merkezi Agora, çeşitli yarışmalara sahne olan Stadyom ile anfi şeklindeki Tiyatro bu zenginliklerinin arasındadır. Bunların hemen hepsi hayli harap durumda olmalarına rağmen görkemleri hakkında fikir verebilecek durumdadırlar.

SULTANHİSAR: İl merkezinin 35 kilometre doğusundadır. Kasabayı çevreleyen tepelerden birinin üzerinde tarihin önemli kentlerinden biri olan Nyssa yeralmaktadır. Hellenistik devirden kalma bu kentte Roma, Bizans ve Türk uygarlıklarına ait izlere rastlanmaktadır.

GÜLLÜBAHÇE: Eski Söke ilçesi sınırları içindedir. Tarihî adı Priene'dir. Lidya, Pers ve Roma dönemlerinde de büyük önem taşımış bir kenttir. Hellenistik çağda bir sahil kenti olarak kurulmuş, XIII. yüzyılda tamamen terkedilerek bir ölü kent halini almıştır. Kentin en büyük özelliği , bugünkü modern şehircilik planlarına uygun bir biçimde inşa edilmiş olmasıdır.

MAGNESİA: İl merkezine 37 kilometre mesafede tarihî bir kenttir. Burada III. yüzyıldan kalma Artemis tapınağı kalıntıları ve VII. yüzyıldan kalma şehir suları kalıntıları tarihî bir değer taşımaktadır.

MİLETOS: Tarihin en büyük ve en önemli kentlerinden biri olup halen Söke ilçesine bağlı Balat köyü yakınındadır. Tarihî İyon kentleri arasında, taşıdığı önem ve değer bakımından ilk sırayı işgal eder. Perslerin istilâsı sırasında baştan başa yakılıp yıkılan kent daha sonra yeni baştan inşa ve imar edilmiştir. Önem ve değerini Roma, Bizans ve hatta Selçuk dönemlerinde de korumuş, daha sonra ölü bir kent halini almıştır. Miletos zengin tarihinden kalan kalıntılarla bugün pek önemli bir arkeoloji merkezi durumundadır.

ALABANDA: İl merkezinin güneyinde olup Çine ilçe merkezine 26 kilometre mesafededir. Araphisar gölünün kıyılarında kurulmuş bulunan kent, bir Karya şehri olması bakımından tarihî önem ve değer taşımaktadır.

ALİNDA: Çine ilçe merkezine 31 kilometre mesafededir. Bir Karya kenti olarak kurulmasına rağmen en parlak yıllarını Roma ve Bizans dönemlerinde yaşamıştır. Alışveriş merkezi Agora, su kemerleri ve şehir suları bu tarihî kentten günümüze ulaşabilen kalıntılar arasındadır.

DİDİM: Söke ilçesinin Yenihisar köyündedir. Buradaki İyonlardan kalma Apollon Tapınağı, Anadolu topraklarındaki en büyük İyon tapınağı olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Eski çağlarda müneccimlerin ve falcıların merkezi olarak bilinen Didim kentinde Güneş Tanrısı Apollon adına bina olunan dev tapınak buranın ününü bütün dünyaya duyurmuştur.

Nerelerde kalınır

AYDIN PALAS
Hükümet Bulvarı TLF. 1024

VARDAR PALAS
Hükümet Bulvarı Tlf: 1516

AYTUR HOTEL
II. Sokak

KUŞADASI

İMBAT MOTEL
Kadınlar Plajı Tlf: 2000-1-2
Banyolu 139 oda, kalorifer, lokanta, plaj

TUSAN MOTEL
31'ler mevki Tlf 1094
Banyolu 70 oda, kalorifer, lokanta, asansör, plaj

MARTI MOTEL
Kadınlar Plajı, Tlf: 1198-1031
Duşlu 39 oda, lokanta, plaj

AKDENİZ OTELİ
Turistik Cad. Tlf: 1120

HOTEL AKMAN
İstiklâl Cad. 13 Tlf: 1501

OTEL KISMET
Akyaz Mevkii Tlf: 2005-6-7
Banyolu 63 oda, kalorifer, lokanta, plaj

BELVÜ OTELİ
Akyar Mevki - Tlf: 1250-1260

ÖMER TATİL KÖYÜ
Yavansu Mevki Tlf: (17)
Duşlu 120 oda, lokanta, plaj

KUŞTUR TATİL KÖYÜ
31'ler Mevki Tlf: 1121-1734
Duşlu-Banyolu 400 oda, lokanta, plaj

OTEL NEPTÜN
İnan sok. 58 Tlf: 1540

HOTEL KLÜP

AKDENİZ
Karaova Mevkii Tlf: 1521-2
Duşlu 167 oda, lokanta, plaj

POSACI PANSİYON
Leylak sok. 15-Tlf: 1151

OTEL DEMİROĞLU
Kahramanlar Cad. 58 Tlf: 1035

GÜRKAY OTELİ
Kadınlar Plajı-Tlf: 1044

DİDİM MOTEL
Altınkum Tlf: 12 (Didim)

MİNİ MOTEL Altınkum

ANKARA MOTEL Altınkum

GÖKSU MOTEL Altınkum

PANSİYON PETEK

PANSİYON MIHÇI

PANSİYON REŞİDE

ALTINKUM PANSİYON

dededen
toruna

MİLLİ
AYDIN BANKASI
TARİŞBANK

EKONOMİ

TARIM, sanayi ve turizmin yanyana yürüdüğü illerimizin başında gelen Aydın'da son yıllarda ekonomik yönden büyük bir gelişme göze çarpmaktadır. Tarım, yüzde 33.5 ile gayrisafi hasıla dağılımında en önemli yeri işgal etmekle beraber, sanayi de hızla ilerlemektedir. 1980 yılında bu oranın yüzde 16'yı bulduğu saptanmıştır. Başta Kuşadası ve Didim yöreleri olmak üzere girişilen turistik hamleler de hizmetler sektöründen sağlanan gelirin hem oran ve hem de miktar olarak artmasına yolaçmıştır.

İl faal nüfusunun yüzde 70'i tarım kesiminde çalışmaktadır. İl sınırlarının içinden geçen Büyük Menderes nehri ve kollarının sağladığı verimli topraklar ile iklim koşullarının uygunluğu sayesinde Aydın, önemli bir tarım merkezidir. Başta pamuk olmak üzere tütün ve zeytin gibi sanayi ürünleri dünyaca ünlü incirler yanbaşında tahıl da yetiştirilir. Ormanların oranı yüzde 32 gibi önemli bir yer tutar. Ekili alanların yüze 50'yi aşkın bir bölümünde meyvecilik yapılmaktadır. Aydın, pamuk ekili alanların genişliği bakımından, Adana'dan sonra ikinci gelmektedir.

Devamlı olarak gelişme gösteren sanayide ağırlığı, tarımsal ürünlerin işlenmesi teşkil etmektedir. Tarımsal ürünlerin ihracı için cumhuriyet öncesi dönemde inşa edilen İzmir demiryolu, ilin ticarî bakımdan gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Birinci Beş Yıllık Plan döneminde, 1937 yılında kurulan Nazilli Bez Fabrikası Atatürk tarafından işletmeye açılmıştır. Bu alanda ikinci büyük gelişme 1958'de faaliyete geçen Aydın Tekstil İplik Dokuma İşletmesi olmuştur. 1970'ten sonra SÖKTAŞ Pamuklu ve Nazilli İplik fabrikaları kurulmuştur.

Gıda sanayiinde en büyük gelişmeler son yıllarda olmuştur. 1980 yılında bu alanda 10'dan fazla işçi çalıştıran 112 ve daha az işçi çalıştıran 314 işletme bulunmaktaydı. İnşaat sanayii de Kemer Elektrik Santralı'nın hizmete girmesiyle gelişmiş Söke Çimento Fabrikası'nı tuğla ve kiremit harmanları izlemistir.

Metal eşya imalât sanayii gelişmekte olup, Tarım iş makineleri ve yedek parça, matkap, jant yapımında ilerlemeler göze çarpmaktadır. Türkiye'nin en büyük dondurma makinesi tesisleri Nazilli'dedir.

Ayrıca Ortaca'da kurulmakta olan otomotiv sanayii, Yılmazköy Elektronik Fabrikası, Koçarlı Alüminyum Tesisleri, Çubukbağ Cam Fabrikası tamamlandığında Aydın'ın sanayi bakımından önemli bir merkez olacağı anlaşılmaktadır.

SPOR

AYDIN'da sporun geçmişi oldukça eskidir. Yörenin belli başlı sporlarından biri olan güreş köylerin, köy düğünlerinin ve kasaba panayırlarının başlıca sporu ve eğlencesi oldu. Öte yandan futbolda da yarım yüzyılı geçen bir faaliyet göze çarpmaktadır. Ancak modern sporlara bilinçli geçiş cumhuriyetin ilânından sonraki yıllara rastlamaktadır. Türk Spor Kurumu ve halkevlerinin desteklediği spor faaliyetleri 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün faaliyete geçmesi ve Aydın'da da bir Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulmasıyla daha olumlu bir yola girdi.

Günümüzde Aydın sporunda futbol en ön planda yer alır. Bunu diğer spor dalları, voleybol, atletizm, basketbol, boks izlemektedir. Güreş ise daha ziyade Karakucak'a dayanmakta ve minder güreşinde bir hareket göze çarpmaz.

AYDINSPOR

Oldukça eski bir spor geçmişine sahip bulunan Aydın'da, ilin adını taşıyan ilk spor kulübünün 1923 yılında, Cumhuriyet'in ilânından hemen sonra kurulduğu görülür. Bu ilk Aydınspor kulübü futbol alanlarında büyük bir varlık gösterirken bir "okul" kimliğini arzeder. Bu takımdan yetişen birçok futbolcu İzmir'e giderek oradaki kulüplerde futbol hayatlarını sürdürmüşler ve orada ün yapmışlardır. 1930'lu yıllarda Aydınspor futbol takımının büyük varlık gösterdiğini görmekteyiz. Ancak bu "okul - kulüp" zamanla silik bir duruma düşerek yeni yeni ortaya çıkan futbol takımlarının Aydın futboluna egemen olmaya başladıklarına tanık olundu.

Aydın ilinin ve futbolunun adını profesyonel futbol alanında duyuracak ve yaşatacak bir "Aydınspor Kulübü" kurma yolunda ilk hareketler 1965 yılında başladı. Çalışmalar sonunda bölgenin üç eski ve köklü spor ocağı, Hilâlspor, Akınspor ve Esnafspor kulüplerinin birleşmeleriyle Aydın il merkezinde "Aydınspor Kulübü" kurulup faaliyete geçti (1966).

Aydınspor kulübünün profesyonel futbol takımı o yıl Türkiye İkinci Ligi'ne katıldı. Siyah - Beyaz formalı Aydınspor futbol takımı o tarihten bu yana Türkiye İkinci Ligi'nde faaliyetini sürdürüyor.

Efeler diyarı Aydın'ın Türkiye İkinci Ligi'ndeki temsilcisi bütün Aydınlıların gözbebeğidir. Geniş bir taraftar kitlesine sahip bulunan Aydınspor futbol takımı daha çok kendi bünyesine dönük sistemli ve disiplinli çalışmasıyla hayatiyetini devam ettiriyor.

Aydın bölgesinden yetişen ünlü futbolcular arasında bulunan Kaya Köstepen, Coşkun Taş, Güven Önüt, Kemal Ünlü, daha sonra Beşiktaş'ta yıllarca futbol oynadılar. Bu futbolcular defalarca millî formayı giyerek, her futbolcunun amacı olan düzeye eriştiler.

Aydınlı güreşçi Bahri Polat millî mayoyu en iyi şekilde temsil etti.

Voleybolda Faruk Bayır daha sonra transfer olduğu İstanbul'da yıldızlaştı, Millî Takıma seçildi.

Atletizmde Aydın'ın yetiştirdiği büyük isim ise, Nimet Gül.

AYDIN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Salih Zeki Özdemir.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü/Aydın.
Memur ve personel sayısı: 11 bayan, 53 erkek,

Faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, atıcılık, bisiklet, futbol, güreş, hentbol, judo, masa tenisi, taekwon-do, voleybol, su sporları.

Tesisler: İl merkezinde Menderes Stadı ve Aydın Şehir Stadı, Aydın Spor Salonu, Aydın Yüzme Havuzu, poligon, atletizm pisti, tenis kortu, Nazilli Stadı, Söke Stadı, Atça Stadı, Kuşadası Stadı, Koçarlı Stadı, Germencik Stadı, Kuyucak Stadı, Sultanhisar Stadı, Çine Stadı, Çine Spor Salonu.

Ligler: Aydın Amatör Birici Ligi 10 takımlı olmak üzere A ve B gruplarında oynanıyor. Aydın Amatör İkinci Ligi sekizer takımlı A,B,C gruplarında yapılıyor.

Branşlara göre lisanslı sporcu dağılımı: Atıcılık 4, atletizm 311, basketbol 313, futbol 1935, amatör 23, profesyonel güreş 384, hentbol 193, judo 12, masa tenisi 13, taekwon-do 15, voleybol 473 toplam 3676 sporcu.

ŞAHİNLER
Ford-Anadol
Uniroyal-Arçelik
Murat-131
AYDIN Bayilikleri
Tel:3668-1375-1815 AYDIN

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları,
mutfaktaki hünerinize,
hüner katmak için..
Genel Dağıtım:
İTEKPA
Kalide Edip Adıvar Cad. No.158 Altınyol-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü ayrımı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

Söktaş
SÖKTAŞ PAMUK VE TARIM ÜRÜNLERİNİ
DEĞERLENDİRME TİCARET VE SANAYİİ A.Ş.
Cumhuriyet Mah. Karasuluk Mevkii SÖKE
TEL: 22 55—22 56—22 57
Tlg: SÖKTAŞ. TLX: 52135 SÖKE TR. P.K: 32